

Лук'яненко О.В. Воля і творчість Людини-Роду у процесі усвідомлення життєвого призначення // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Спадщина А.С. Макаренка і педагогічні пріоритети сучасності» (м. Полтава, 12-14 березня 2008 р.) / За заг. ред. проф. М.В. Гриньової. – Полтава: Астроя, 2008. – С.204-207

ВОЛЯ І ТВОРЧІСТЬ ЛЮДИНИ-РОДУ У ПРОЦЕСІ УСВІДОМЛЕННЯ ЖИТТЄВОГО ПРИЗНАЧЕННЯ

Лук'яненко О.В.,

**студент ІV курсу історичного факультету ПДПУ імені В.Г.
Короленка**

Серед основних проблем сучасного процесу змін в освіті залишається проблема стосунків учителя і учня. Доволі часто красиві гасла суб'єкт-суб'єктної взаємодії, особистісно-орієнтованого навчання забуваються одразу ж після закінчення вищого навчального закладу. Початок роботи з живими – неуявними – дітьми збиває с пантелику новоспеченого спеціаліста. Одвічне питання «що робити?» найперше підштовхує до вирішення проблеми звичайним шляхом: виконання добре вивчених ролей. Один (учень) – сприймає (звісно, якщо має бажання), інший (учитель) – займається управлінням освітнім процесом у манері школи часів «Великої дидактики».

Причина такого різкого переходу до авторитарної педагогіки з домінуванням монологічного типу викладання проста. Це недостатня сформованість (або слабке ствердження) педоцентричних цінностей у душі учителя. Перевага надається зазвичай єдиному – донесенню знань до учня. Подібна знаньєцентрична модель придушує часом обнадійливі творчі потуги молодих спеціалістів. Подальший вибір усіх педагогічних технологій відбувається за принципом їхньої допомоги у донесенні знання до учня як суб'єкта (а на практиці – все об'єкта) діяльності педагога.

Однак, зауважимо. Діяльність учителя – навчально-виховна. Та другий її компонент чомусь безповоротно губиться між сторінок дидактичних посібників. Тому теорія виховання здебільшого не перетворюється на практику великих духовних звершень.

На нашу думку, новітній процес освіти варто почати будувати на основах принципу Родо-відповідності, який розглядає людину як Рід. Він допоможе зрозуміти, що у стосунках учителя і учня головним не є знання, вміння і навички. Набагато важливішим є сама Людина, яка вливається в океан людських життів своїм уже доволі сформованим та значимим емоційно-духовним потоком. Тому від учителя залежить найперше не те, що за знання винесе з-за шкільних стін дитина, а те, чи допоміг він їй постати як особистості. Принцип Родо-відповідності розглядає людину у вічності, не прив'язуючись до понять часу. Це неабияк розв'язує руки учителю у розбудові тісного духовного контакту з учнями. На поверхню піднімаються питання осмислення буття. Школа з тюрми знань перетворюється на дійсну

школу Життя дитини. А за цієї умови головна мета відсувається від звичайної функції «навчити» до того, щоб допомогти дитині віднайти у глибинах себе і Всесвіту відповіді на питання хто я такий? яка моя мета життя у цьому світі?

І це не питання бесід з професійної орієнтації. Зміст їх більш глибинний, суб'єктивізований до останнього умовиводу. Тому роль учителя у цьому процесі лише споглядально-скеровуюча: будучи беззаперечним авторитетом для дитини, жодного разу не дати однозначної відповіді на ці питання. Вирішення їх – проблема становлення особистості нової Людини. А, значить, і подальшого розвитку її Роду, ланкою якого вона стає з першим подихом.

Учителеві варто надати волю творчості дитині, щоб у ній розкрилася божественна сутність, потенціал предків, закладений у генетичній пам'яті. Лише вільна творчість допоможе дитині самозорієнтуватися у відповідях на ці базові для всього життя питання. Доволі часто батьки чи учителі свідомо чи опосередковано нав'язують дитині своє бачення реальності і майбутнього. Це може бути відкрите насаджування власних ідей типу: «Підеш учитися на лікаря» чи «Будеш жити у столиці, гроші у нас є...». Інший варіант – варіант несвідомого впливу (фрази на кшталт «Ти у нас талановитий, будеш у хорі співати. Я також мріяв співати у дитинстві!»). дитина сприймає програму, запропоновану старшою авторитетною людиною у той час, коли ще сама не осягнула (не згадала) свого призначення у світі самотійно.

Чужий вибір сприймається через страх, шану чи любов. Але ясно одне – він чужий. А тому полишає сліди болю у дитячій душі. Чужа мрія, чуже бажання в дитячому майбутньому роблять її гравцем відповідної ролі у ЧУЖОМУ житті. Навіть на перший погляд доволі «безпечні» висловлювання батьків чи учителя «Будь упевнений у собі і завжди іди до втілення свої великих цілей» вносять елемент інородності у життєву програму особистості. Ми не можемо бути певними, чи близька дитячій душі ідея невідступності від поставленої мети. Можливо, його Космічне призначення не стільки ставити перед собою великі цілі, скільки допомагати іншим досягати їх, бути тим, хто у скрутну хвилину підставить дружнє плече, дасть мудру пораду, допоможе ділом. А «добра настанова» авторитету змусить дитину через силу формувати перед собою якісь глобальні цілі. Їхнє несвідому неприйняття болісно відбивається на психіці.

Постійне чи почергове фіаско у їхньому досяганні залишає рубці нас серці через невиконання очікувань оточення. Людина поступово відходить від своєї первинної мети, яку вона колись не пізнала чи відсунула назад. Уявіть тепер, скільки, скільки людей не дійшло до переможного кінця, скільки величних цілей не було досягнуто, бо ця людина вчасно не прийшла на допомогу? Чому? Бо марно намагалася досягнути незрозумілу вершину. Бо жила чужими мріями, за чужими правилами, чужим життям...

Вихід із ситуації один – дати дитині жити. Своїм життям. Починати це треба робити хоча б зі шкільного порогу. В основі цього – надання волі для самореалізації. Згадаємо Я. Корчака: «Діти думають не розумом, але серцем» [2, С.72]. Саме тому варто увагу учителя перенести з процесу управління

процесом начальним на процес творчий. Людина-рід – це Людина-бог. Вона творить, і пізнає світ і себе у творчості. Через творчість вона осягає те, що не знає; пригадує те, що лишилося в ній як спадок у генетичному кодові Роду. Теоретичні знання співвідносяться здебільшого зі свідомістю, натомість почуття з перевагою без свідомого компоненту. Свідоме завжди вимагає дисципліни і чіткої побудови навчального процесу. Почуттєва ж сфера дитини учителем майже не зачіпається – вона позбавлена обмежень, вільна, непередбачувана, творча.

Згідно принципу Родовідповідності, знання сконцентроване в людині у вигляді почуттів. Межа знання (інформації про рід) залежить від того, наскільки яскравим, повним і сильним було почуття, викликане цим предметом чи явищем. Отже, щоб дати дитині можливість віднайти ціле утворюючі відповіді на всі питання та залучити арсенал знання, варто лише створити атмосферу творчості – дати волю. А, значить, включити без свідоме.

Як стверджують психологи, без свідоме – «прихований процес, можливості якого значно перевершують механізми усвідомленої інтелектуальної діяльності» [1, С.91]. Якщо на лице перевага творчого розкриття дитини як особистості, пошуку джерел знань у почуттєвій сфері, інтуїції, інсайті, то роль учителя не відповідає канонам, які прийняті нині на озброєння. Єдине, чим може допомогти учитель учневі – це допомогти зреалізувати себе. Реалізуватись уповні, як і належить Людині-Роду – не маючи обмежень у творчому пошукові; допомогти повірити у людську силу. А головне, показати, що дитина все родить сама, так, як це велить їй серце. Бо не даремно писав свого часу філософ Лев Силенко: «Самотворення дає дитині почуття самопошани і самовідповідальності» [3, С.27].

Переконані, що лише після цього приходить істинне розуміння ролі знання в житті дитини. Воно визнається його смислом. Але далеко не сам процес отримання знання заради самого знання. Набагато важливішим тепер видається його застосування заради виконання своєї місії перед лицем Роду.

Література

1. Ирина В.Р., Новиков А.А. В мире научной интуиции. Интуиция и разум. – М.: Изд-во «Наука», 1978. – 190 с.
2. Марченко Т.А. Театр воспитывает. – М.: Педагогика, 1976. – 128 с.
3. Силенко Л. Мага Віра (Рідна Українська Національна Віра). Святе письмо. Велике світло волі (співвідношення віри, науки, філософії, історії) – К.: АТ «Обереги», 1998. – 1192 с.